

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף קג:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קלו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

כי אקח מועד קלה קלו

מוהררין קג.

תורה אור

תהלים עה (ג) כי אקח מועד אני מישרים אשפט: תהלים נח (ב) האמנם אלם צדיק תדברין משרים תשפטו בני אדם:

במדבר שלח יג (לב) ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות:

בראשית ויגש מד (ל) ועתה כבאי אל עבדך אבי והגשר אינינו אפניו ונפש קשורה בנפשו:

שמואל א- יח (א) ויהי ככלתו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאקבו ויִצְאוּ אֶתְּמֹנֶת־בְּיָמָיו ויהונתן בנפשו:

שמואל ב- יא (א) ויהי לקשורת השנה לעת צאת הפלגים וישלח דוד את יואב ואת עבדיו עמו ואת כל ישראל וישחתו את בני עמון ויצרו על רבה ודוד וישב בירושלם ס

דברי הימים א- כ (א) ויהי לעת תשובת השנה לעת צאת הפלגים ויגה יואב את חיל העבא וישחת את ארץ בני עמון ויבא ויצר את רבה ודוד וישב בירושלם ויך

יואב את רבה ויחרשה: במדבר בלק כד (כ) וירא את עמלק וישא משקלו ויאמר ראשית גוים עמלק ואחירתו עצי אבד:

שמואל א- טו (לג) ויאמר שמואל פאשר שקלה גשים חרדך פן תשכל מנשים אפק וישפט שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל:

דברים כי תצא כה (יח) אשר חרדך ויגבבך ויגבבך פן תשכח את ה' אלהיך ויאמר עני ויגבבך ולא ירא אלהים:

איוב כח (כו) או ראה וינספה חכמה וגם חקרה: משלי כב (ד) עקב עצנה יראת יהוה עשר ויכבוד ותיים:

רבו כו'. כי עיקר קדושת הוי"ט תלוי בצדיקים כנ"ל. וכשמקבל את הוי"ט הוא מקבל פני רבו ממש. ועי"ז נתבטל הגדלות. כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות כנ"ל :

וז"פ כי אקח מועד. כשאקבל את הימים טובים. אני משרים אשפט. היינו שאזכה לענוה. שהוא בחי' המשרים אשפט כמ"ש הז"ל (הולין פ"ט.) [ג] מ"ד האמנם אלם וכו' [ד] מה יעשה כו' יכול אף בדברי תורה ת"ל צדיק תדברין. יכול אפי' אם [ה] הגים דעתו ת"ל המשרים תשפטו בני אדם. וזה כי אקח מועד אני משרים אשפט. ע"י שאקבל את המועדים עי"ז אוזכה לענוה שהוא בחי' המשרים אשפט כנ"ל: וזהו ג"כ ענין המבואר במ"א על פ' [ו] ארץ אוכלת יושביה (לעיל בסי' קכט) כי הקטנות בטל לגבי גדלות. ונאכל ונתהפך למהות הצדיק : עוד שמענו בענין זה. אם הוא מקושר להצדיק יוכל להרגיש קדושת יו"ט. כי הצדיק הוא בחי' קדושת יו"ט כנ"ל. והסי' ע"ז אם הוא מקושר להצדיק. הוא אם יש לו שפלות. כי טבע הקטנות שיתבטל לפני גדלות כנ"ל. ועיקר ההתקשרות הוא אהבה ויאהב את הצדיק אהבה שלימה [ז]. כמ"ש (בראשית מד) ונפשו קשורה בנפשו. ותרגומו הביבא לי' בנפשו. וכמ"ש (שמואל א יח) ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד. ואהבתו את הצדיק יהי יותר מאהבת נשים כמ"ש (שמואל ב א) נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים. אזי ע"י ההתקשרות להצדיק יכול לקבל קדושת יו"ט כנ"ל. כי עיקר יו"ט תלוי בצדיקים. כי עיקר בחי' יו"ט הוא להעלות בחי' מלכות הקדושה מבין ההקליפות לבטל מלכות ד' מלכיות דסמ"א. כי מלכות נקראת דלית בנין דלית לה מגרמה כלום [ח] כי אין מלך בלא עם [ט]. ונמצא דלית לה מגרמה כלום. והמלכות דקדושה שהיא בחינות ד' נפלה ונעשה ממנה ד' מלכיות דקליפה. וביו"ט צריך להעלות המלכות דקדושה מחד' מלכיות דסמ"א. וזהו שכתוב י"ש (יא) [י] ויהי לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים. פי' יו"ט נקרא תשובת השנה. כי כל הימים טובים הם ימי דין. כמו שכתוב (ר"ה טז) בד' פרקים העולם נידון בפסח"א וכו'. וצריך לשוב בתשובה. ועי"ז יוצא המלכות מבין הקליפות ונתבטל ממשלתם. כשארז"ל (יומא פו:) צד גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה. שנגאלין ע"י תשובה מהמלכות דקליפות. וזהו לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים. שאז יוצא מלכות דקדושה שהיא בחינות ד' מבין הקליפות. ונתבטל כה הד' מלכיות דסמ"א. ועיקר לבטל כה מלכות עמלק כי היא כוללת הד' מלכיות. כמו שכתוב (במדבר כד) ראשית גוים עמלק. ועי"כ כשהרג שמואל את אגג מלך עמלק. נאמר (שמואל א טו) וישפט שמואל את אגג ופרשי' התכו לד'. שחתך הד' מלכיות דסמ"א. לבל יהיה להם כח וממשלה מהמלכות דקדושה. שהיא בחינות ד'. כי העלה המלכות דקדושה מהם. וזה נעשה ביו"ט כנ"ל. וזהו וישפט. וי"ז יוד הוא פעולה. ושורש התיבה הוא ש"ס"ף והוא ר"ת לשבעות סוכות פסח שהם הימים טובים.

שאו יוצא המלכות דקדושה. כי הוי"ט הם ימי דין שהיא בחי' יראה בחי' מלכות. כמ"ש (אבות פ"ג) אלמלא מוראה של מלכות. ועל כן נאמר בעמלק (דברים כה) ויזנב בך כל הנחשלים כו' ולא ירא אלקים. כי עיקר כחו היה מחמת שלא העלו את המלכות דקדושה מחמת שלא היה להם יראת אלקים שהוא בחי' מלכות כנ"ל: ועי"כ בכל יו"ט יש ד' מצוות. בפסח ד' כוסות. כסוכות ד' מינים. בשבועות לימוד התורה שהוא בד' בחינות אז כה"א"ה ויספר"ה הכינה וגם חקרה"ה (אויוב כה ועי' ב"ר פ' כד תשא פ' מ' [י]). כנגד המלכות שהיא בחי' ד' שיוצאת ביו"ט מבין הקליפות כנ"ל והת"ח הם בחי' מלכות. כמ"ש רז"ל (גיטין סב) מאן מלכי רבנן. כי הם מעלים את המלכות. ע"כ עיקר קדושת יו"ט נעשה על ידם. וכשמקבלים קדושת יו"ט יש לו ענוה ושפלות כנ"ל. וזהו (משלי כב) עקב ענוה"כ יראת ה'. כי יראה הוא בחי' מלכות כנ"ל: ואברהם אבינו טרח ג"כ ע"ז ורדף ד' המלכים להעלות מהם המלכות. ויצא ממנו יצחק וישמעאל יעקב ועשו כנגד ארבעה בנים אחד חכם וכו' [י]: י"מון עוד שמענו עד כאן. כל זה מבואר היטב לעיל בהתורה מישראל דסכינא בסי' ל' ע"ש [יג] :

ועי"ז נפתח רחמה של המקשה לילד כמובא בע"ח [יד] כשם שיש צירים ודלתות לבית כך יש צירים ודלתות לאשה (בכורות מהו). ומהב' ד'דלתין נעשה צורת ס' שתומה ששם נוצר הולד וכו'. ע"ש. וצריך לחתוך ס' לשני דלתין כדי שיצא הולד. וזהו וישפט התכו ד"לד' שחתך המ"ם לשני דלתין. [טז] והבן: [יז] (ביאור ענין זה של המקשה לילד. יתבאר במ"א [יח]) :

קלו [יט] (אבות פ' ב) אל תדין את הכירך עד שתגיע למקומו. זהו מה שאמרו רז"ל (שם) [כ] הוי דן את כל אדם לכף זכות. כי כשיש מהלוקת על אדם צריך לחקור למצוא זכות בחיבורו. כמה שחולק עליו כדי לדנוה לכף זכות. כי מהלוקת לא ימנע משני פנים. או מחמת שחבירו גדול ממנו במעלה. ועל כן חולק עליו על שלא הגיע למדרגתו. ואזי צריך להשתדל שיגיע הוא גי"כ למדרגת חבירו. בכדי שיהיו שניהם שווים [כא] ואזי לא יהיה מהלוקת. או לפעמים להיפך שהוא גדול מחבירו. והמהלוקת מחמת שחבירו מתקנא בו. על שלא הגיע למדרגתו. ועל כן צריך לדנוה לכף זכות. ובזה הוא מעלה חבירו לכף זכות. [כב] ואזי הם במקום א' היינו במדרגה אחת. ואזי בוודאי לא יהי מהלוקת. כי המחלוק' הוא רק מחמת שהם משונים זה מזה. או שחבירו גדול ממנו. או שהוא גדול מחבירו כנ"ל. אבל אם [כג] היו ששניהם במקום אחד במדרגה אחת. בוודאי לא יהי מהלוקת. כי בדבר אחד אין שייך מהלוקת. וזהו אל תדין"כ את הכירך עד שתגיע למקומו. היינו שתשתדל שתהי' עמו במקום אחד. במדרגה אחת. מאחד משני פנים הנ"ל ואזי בוודאי לא יהי מהלוקת. כי בדבר אחד אין שייך מהלוקת: ובזה שמעלה את חבירו לכף זכות. יוכל

א בתרלד-מישרים
ב בתרלד-מישרים
ג שם הלשון מה אמונתו של אדם בעוה"ו וכו', וגרסת רבנו מה יעשה וכו' צ"ע.
ד תהלים נח ב'
ה גרסת הגמ' שלנו ועין יעקב - יכול הגים דעתו. וגרסת רבינו אפילו אם הגים היא גרסת הילקוט שמעוני תהלים רמז תשעו
ו בתרלד-מישרים
ז בתרלד ומתרו-מישרים
ח בתרלד-איזכה
ט בתרלד-מישרים
י במדבר יג לב
יא בתקפא (לעיל בסי' קל) ובתשכט תוקן
יב בתקפא - גדלת
יג בתקפא - להצדק
יד עיין היכל הנלכה זכרים דף פו.
טו בתקפא - ע קר
טז בתקפא נראה - הקליכות
יז עיין לעיל תורה א' ושם נרשם

א רבינו בחיי וישב לה ל' ד"ה ועל דרך הקבלה. ובהקדמה לפרשת בלק כב ב'.
ב בתרלד- ד"ה ב)
ג צ"ע מדוע מוהר"ת ציין לשמואל-א יא שם הלשון לתשובת השנה ולא לדברי הימים-א כ' א' שם הלשון לעת תשובת השנה. עוד לשון לתשובת השנה נמצא גם במלכים-א כ' כב ושם פסוק בו דברי הימים-ב לו'
ד בתקפא נראה- בבטח (לא ראיתי בתקפא גיטין)
ה בתקפא (יומא פו), ובתשכט - (יומא פו ע"ב)
ו בתרלד-מלכות (בתקפא י' קטן וחולש)
ז בתקפא - ש' נראית ב'
ח מתרו- דאה
ט ב"ר פרשה כד פסקא ה'. ופרשה מ' פסקא א'
י בתקפא השארין כאן ריווח לציון המ"מ ובתרלד ציין אותו
יא בתשכט סימן כאן בשתי נקודות - כי כמאן מתחיל ענין חדש
יב מתרו- ענוה
יג כמבואר בהגדה של פסח ועיין לעיל תורה ל' את ו'
יד הערה זו בסוגרית הסיף מוהר"ת בתקפא
טו באת ו'

מאמר חלקי ה' אמרתי

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

נראה שרבנו מחדש כאן פירוש בפסוק שרבים התקשו בו מה הכוונה "חלקי ה'": ראה במפרשים שכל אחד פירש פירוש אחר. ורבנו מפרש עפ"י איוב שחלקי היא הנשמה שלי שהיא חלק אלוק ממעל. והיא אומרת לי ומלמדת אותי לשמור דבריך.

קושיות

- החלק אלוק שלי אומר לי - צ"ע מה ההבדל ביני לחלק אלוק שלי?
- וצ"ע כיצד הנשמה שהיא חלק אלוק נבדל מאד מהנפש, יכולה לדבר אל הנפש שהיא החלק הנמוך השוכן ונופש בתוכי ממש?
- בחז"ל איתא שהדם הוא הנפש. והנשמה היא השכל, כי בשכל האדם בו מאיר לכל אחד כפי זכותו אור האמת של הנשמה חלק אלוק. ולשניהם אין בחירה, כי הנשמה כולה קודש, והנפש להפך בחי' בהמה בלא שכל, דהיינו חלק גשמי בהמי שאותו באנו לתקן ולהנהיג כפי הוראת הנשמה, ושניהם זה לא האני שבוחר אם לשמוע לנשמה או לשמוע ליצה"ר. וא"כ מי הוא אני הבעל בחירה?
- חלק אלוק שיש לי - צ"ע כיצד יש לי חלק באלוקות, שאני תחת הזמן והיא מעל הזמן, והיא אין לה גבול וא"כ כיצד מתחלקת להיות שלי הנבדל משל חברי?
- חלק אלוק' - לכאורה הוא תרתי דסתרי כי אלוק' הוא שלם ומה הכוונה חלק ממנו?

הקדמה

כמו שיש ג' מדרגות דהיינו הקב"ה והצדיק והתלמיד, שהתלמיד ביחס לשניהם הוא כמו בהמה, ששומע מהצדיק את דבר ה' כיצד להתנהג.
כך באדם עצמו יש נשמה בראשו חלק אלוק, ויש בו דעת היא בחי' הרוח שבלב, ויש בו נפש הנופשת בדם ועיקר משכנה בכבד.
והם כמשל הסוס ואדם הרוכב עליו, ובידיו שהן כנגד לבו יש מושכות, ובשכלו מכוין את ידיו כיצד להנהיג במושכות את הסוס, להוליכו למקום הנכון. כך הנשמה בכח הרוח מנהיגה את הנפש/2.
לכל יהודי יש נשמה רוח ונפש לפי מדרגתו. ויש מי שכל הנר"ן שלו הם בחי' נפש של הגבוה ממנו.
הנשמה שבאדם היא חלק אלוק, ואין הכוונה לחלק הא"ס, אלא לחלק האלוקות שמאיר בחלל אחרי הצמצום. דהיינו שהקב"ה הוא א"ס, וכשעלה במחשבתו לברא עולם שבו יהיו עם ישראל ימליכו אותו ויגלו כבודו, צמצם כביכול את אלוקותו, ונתן מקום לומר שהוא איננו, ושם בהעלם החלל הזה, המשיך אור אלוקותו מצומצם, וברא עולמות, תחילה עולם אצילות שאע"פ ששם הכל אחד (איהו וגרמוהי חד) אבל כבר שייך חילוקי מדרגות וס' רבוא נשמות, שלכל אחת שרש ואחיזה בא"ס עצמו, עד שהיא נקראת חלק אלוק, כי מצטייר בה לפי בחינתה אור הא"ס. וכן בשאר עולמות עד העשיה שיש נשמות מעולם העשיה והן חלק אלוק כי יש להן שרש דרך כל העולמות עד א"ס אלקותו אלא שזה בהתלבשות. והנשמה מאירה לאדם את חלקו בתורה שצריך להשלים ומאירה לו לשמור ולעשות את כל המצוות.
והרוח שבאדם היא כח ההנהגה שלו/1. כמו שכתוב (במדבר כז) כשמש רבנו מבקש מהקב"ה שיפקוד איש אשר יצא ויבוא לפני העדה להנהיג אותם אחרי הסתלקותו, אומר לו הקב"ה קח את יהושע ב"ן איש אשר רוח בו,

יא יב אדר ב' תשפ"ד ירושלים

² עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות אח"פ דא"ק פתח יג - כי עיקר מדרגת האדם הוא ברוח שבו, והנפש הוא למטה ממדרגתו, והוא בא לתקן את הנפש ולהעלותו למדרגתו. והנשמה היא מן השמים, בחינה שלמעלה מן האדם, שבאה בו להשלימו. ועיקר האדם הוא הרוח שהוא באויר, ונפשו מן הארץ למטה ממנו. וע"ז נאמר ויקח ה' אלהים את האדם וגו' לעבדה ולשמרה. וכתיב, כי לא המטיר וגו', ואדם אין לעבוד וגו', כי עיקרו בא לתקן הנפש אשר הוא למטה ממנו, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל מוילנא, בליקוטים שלו:

³ עיין פתחי שערים - פתח ז' - ידוע שהנשמה שבאדם מתחלקת לג' מדרגות נר"ן. ונבאר עניינם. הנה צריך שתדע שכל אדם יש בו ב' חלקים. א' בחינת נפש הבהמית, שבו נשרשים כל ענייני הגוף ותאוותיו וכל פעולותיו. ולמעלה ממנו הוא רוח האדם עצמו, שהוא עיקר מעלת האדם (היינו המדות שלו) שלכן נקרא בשם אדם, והוא חלק השמים העליון. וכל ענין המדות הטובות והרצון הטוב לבחינת הטובה לעבודת יוצרו הוא תלוי ברוח הזה, ובו עיקר העבודה, והוא בא להשלים גם נפש הבהמית. והנשמה, היא מאירה בו מרחוק,

נמצא שכדי להנהיג עם צריך אדם אשר רוח בו להנהיג, כי ההנהגה נקרא רוח. (בלשון עמך אומרים על מי שאין לו כח להנהיג את עצמו כראוי יש לו מצב רוח) וזהו שפרש"י (שם פסוק יח) איש אשר רוח בו שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. דהיינו להנהיג כל אחד מהעם, וללמד אותו כיצד להנהיג את עצמו כפי כח ההנהגה שיש לו. וזהו:

תורה קלו י"ו

(תהלים קיט) חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך. היינו שרבנו מחדש כאן שדוד המלך אומר להקב"ה שהחלק אלקי ממעל [1] דהיינו הנשמה¹ שיש לי, אומר לי דהיינו לרוח שבי ומלמד אותי דהיינו הרוח שבי מלמד את הנפש שלי לשמור דבריך דהיינו לשמור לא לעבור על לאוין ולהזדרז לקיים את מצוות עשה, כדי לתקן את הנפש שלי:

עד כאן ביאור חברותא לתורה קלו

ונכנסת בגופו לסייע לרוח להשלים רצון בוראו. והוא רוח הקדושה שבוער בלב האדם, אשר ע"י הרוח עושה את שלו ומתגדל בכל חלקיו. וכאשר אינו בשלימותו, אז הנשמה מסתלקת ממנו, כאשר יתבאר אלו העניינים ביותר ביאור, בנתיב שבירת הכלים ונתיב התיקון בס"ד:

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה

² תהילים פרק קיט (נו) חלקי יְדוּד אֲמַרְתִּי לְשֹׁמֵר דְּבָרֶיךָ:

³ לשה"כ איוב לא ב'

⁴ לשם שבו ואחלמה – הקדמות ושערים – שער ג פרק ז – נשמת ישראל הוא מאור הפנימי ומלאכי השרת הם רק מהחיצוניות והרי נמצא כי הגם שאמרנו שהנשמה הכללית דעולם העשיה היא למטה במדרגה הרבה מהנשמה הכללית דהיצירה והבריאה אך שורש נשמת ישראל היא עולה על כולם כי הוא מאור הפנימי קו האמצעי המבריח מן הקצה אל הקצה וכנודע דנשמת ישראל הוא חלק אלוה ממעל וכמ"ש כי חלק ה' עמו ואמרו בזה"ק אחרי מות ס"ב ב' דהא אינון אתאחדן לעילא לעילא ובפ' בראשית כ"ה א' אלין ישראל דנשמתיהו תליין מההוא אתר דאתמר ביה ברוך כבוד ה' מקומו אמנם בפרטות הנשמה דכ"א יש מדרגות רבות אין חקר וכמ"ש בפ' משפטים צ"ד ב' וכן ברע"מ פנחס רכ"ד סע"ב אך עכ"פ כי כולם מושרשים ואחידן לעילא לעילא וכנו' ועי"ז אפשר לכ"א מישראל להתקדש בקדושה של מעלה וכמ"ש ואתם הדבקים בי"א כו':